

האגודה

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

י"ד בניסן תשע"ז 1164 (שנה כב')

עלון זה מחולק בערב פסח
יחד עם עלון חג פסח-ב

זוג פסח - א

"מעלת אמירת ההגדה כליל הסדר" (מתוך ההגדה)

כותב ההזרה הקדוש (פר בא דף מ"ב): "יאמר כל ההגדה בשמחה ובהתלהבות, וכל המספר ביציאת מצרים ושמחה בסיפור זה הוא מזמין עצמו לשמוח עם השכינה בעולם הבא והקב"ה שמח בסיפור זה, ובאותה שעה אוסף הקב"ה כל פמליא של מעלה ואומר להם: לכו ושימחו סיפור השבח שלי שמספרים בני ושמחים בגאולתם.

ומתאספים כל פמליא של מעלה ושומעים סיפור השבח מפי ישראל ובאים לפני הקב"ה ומודים לו על כל אותם ניסים וגבורות ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ ששמחים בגאולתם."

ולכן יתחזק כל אדם לספר ביציאת מצרים כיד ה' הטובה עליו ולא ימהר לאומרה כדי לסיימה.

"ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים עדיין אנחנו וכלנו וכלנו

משועבדים היינו לפרעה במצרים" (מן ההגדה)

מה פירוש הדברים? הרי העבדות נעלמה מן העולם ולפרעה אין זכר, אם כן כיצד קבעו חז"ל שאילו לא נגאלנו היינו משועבדים עדיין לפרעה?

עם ישראל ירד למצרים וחי בטריטוריה משלו, בארץ גושן. הייתה לו ייחודיות שלא שינו את לשונם, לבושם ושמותיהם, ובכל זאת הירדדו והגיעו ל-49 שערי טומאה ואם היו נכנסים לשער ה-50 לא היו נגאלים. נשאלת השאלה: כיצד עם כה גדול של האבות הקדושים הירדדו כ"כ עמוק?

מסביר "אור החיים הקדוש": "...משום שלא היו בני תורה", כי בלעדי התורה אין ערובה, שכל פסגת יציאת מצרים היו מתן התורה בהר סיני היינו קבלת עול תורה ומצוות. לכן בלילה הזה נסב כבני חורין בידוענו כי החירות והעצמאות שלנו, הייחודיות וההישדרות תלויים אך ורק בדבקותנו בתורה ובמצוות בבחינת: "כי הם חיינו ואורך ימינו".

"מתנת האפיקומן"

(סיפר אב נרגש לרב הגאון יצחק זילברשטיין שליט"א)

מעשה שהיה



חג הפסח הגיע ועמו הלילה הגדול, ליל הסדר. כפי שמקובל בהרבה בתים גם בביתנו "חוטפים" הילדים את האפיקומן. התפלאתי לראות שאחד מבני

הקטנים שאינו נוהג בדרך כלל להילחם בנושא זה עם אחיו מתאמץ אף הוא לחוטפו. כשהגענו למצוות האפיקומן התברר שהוא הצליח הפעם יותר מאחיו וכשיביקשתי את המצה הוא נעמד והכריז בעניינים בורקות שלא יחזירו עד שיביטחו לו כמקובל מתנה נאה.

נבהלתי, כי כשילד קטן מבקש מתנה לא תמיד אפשר למלא את מבוקשו, ומה יהיה על קיום המצווה? הרי לא ניקח מהקטן את המצה בכוח! בלית ברירה שאלתי אותו מה הוא רוצה והוא הפתיע את כל הנוכחים בתשובתו ואף לחלח את עיניהם של כמה מהם ואמר: "אבא, אינני רוצה מתנה, אני רוצה ממך ברכה, שתברך אותי שאצליח בלימוד תורה ואוכל לכבד אותך ואת אמא כראוי, אם תברך אותי אחזיר לך מיד את האפיקומן". מובן שהעסקה בוצעה על הצד הטוב ביותר, הנחתי בהתרגשות את ידי על ראשו של בני וברכתיו בשמחה רבה...

דינים הנוהגים בזמן העומר

א. נוהגים כל ישראל להתאבל מפסח עד עצרת על מותם של 24,000 תלמידי רבי עקיבא שמתו כולם באותה תקופה, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. והיה העולם שמם וכמעט נשתכחה תורה מישראל, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדורם ושנה להם את התורה, ואלו הם: רבי מאיר בעל הנס, רבי שמעון בר יוחאי, רבי יהודה, רבי יוסי, ורבי אלעזר בן שמוע, והם העמידו תורה לכל ישראל, ולכן אין ראוי להרבות בשמחה בימים אלו (מס' יבמות סז).

ב. נוהגים שלא לשאת אישה מפסח עד: **לספרדים** - ל"ד בעומר בבוקר (ש"ע סי' תל"ג ס"א) [ובשעת הדחק מ- ליל ל"ד בעומר] (חז"ע יו"ט עמ' רט) **ולאשכנזים** - עד ל"ג בעומר (הרמ"א ס"א, חז"ע יו"ט עמ' רנד) אבל מסיבת תנאים (אירוסין) עושין (כי כל מועד לגי' חתה עמ' לח).

ג. נוהגים שלא להסתפר ולא להתגלח **הספרדים** - עד ל"ד בעומר בבוקר (ש"ע ס"ב) **האשכנזים** - עד ל"ג בעומר ביום (הרמ"א ס"א, משנ"ב ס"ה ח) [יש מנהגים נוספים בזה].

ד. לענין הסתפרות של: בעלי הברית (מוהל, סנדק, אבי הבן) ביום המילה או יום קודם - מותרים (הרמ"א ס"ב, משנ"ב ס"ג ג). **אשה** - **לספרדים** - מותר (חז"ע עמ' רס"א, אור ללון ח"ג פ"ח ס"ג) **לאשכנזים** - מנהג להחמיר (ש"ת אגרות משה יו"ד ח"ב סי' קלז).

אבל - שנסתיימו ימי אבלו בימים אלו אם מצטער - מותר להסתפר (כה"ח ס"ק עו, תורת מועדים ז' סי', חז"ע חלפת ח"ב עמ' רלז דהערתו).

קטן - **לאשכנזים** - המנהג לא להסתפר (הגר"ש"ל זאצקי איש עמ' תל), **לספרדים** - המנהג לא להסתפר (עיין חז"ע יו"ט עמ' רס"א, ש"ת מעין אומר ח"ג עמ' קי"ב) **ויש מקילים** בזה (אור ללון ח"ג, פסח כהלכה סי' כב) [מ"מ מותר לעשות תספורת ראשונה של גיל 3 במירון בל"ג בעומר בין לספרדים בין לאשכנזים] (חז"ע ס"ב עמ' רע"ה, כי כל מועד עמ' נט).

ה. ריקודים ומחולות אסורים בתקופה זו ואפילו ללא תזמורת [היינו אפילו שהם נפרדים], אסור לנגן בכלי זמר וכן אסור לשמוע שירה עם מנגינה דרך הרדיו, טייפ וכדו', [אבל בחו"מ פסח מותר לשמוע עם מנגינה לצורך מצות ושמחת בחגך (ש"ת ויזכור יוסף ח"ג סי' מט)]. אבל שירה בפה ללא מנגינה מותרת, מ"מ בשמחה של מצוה שנעשית בזמנה בימים אלה כברית מילה, פדיון הבן וכדו', מותר לשמוע שירי קודש מלווים בכלי נגינה (ולקריי עמ' תל).

ו. מותר לברך "שהחיינו" על פרי חדש בימי הספירה אבל נוהגים להחמיר [ממדת חסידות] שלא ללוש בגד חדש הצריך לברכת שהחיינו ובמקום צורך ילבש בשבת ויברך. ובמקום שמחת בר מצוה או ברית מילה יש להקל לברך על בגד חדש ביום חול (חז"ע עמ' רנט).

שיעור לגברים ב"אור החיים" הקדוש על פ"ש בכל יום חמישי מ- 10:30-11:30 בבוקר
עם הרב אליהו כהן בבני"ב החיד"א רח" יצחק הנשיא 22 אזור ג' אשדוד.

הרצאה לציבור הרחב באשדוד בחוה"מ פסח יום חמישי י"ז בניסן
עם הרב מאיר אליהו שליט"א ב- 7:00 בערב בבני"ב היכל נפתלי רח' ברוריה 1 אזור טו'.

ימים של תורה בחג הפסח - באשדוד

[בוקר- 1:30-10:30 אח"כ מנחה, אח"כ 4:00 מנחה ואח"כ עד 10:00]

יו"ט ראשון: 1:30 מנחה ואח"כ הרצאות מרבנים עד צאת החג.

יום רביעי: בוקר- הרב חיים רבי ועוד רבנים.

אח"כ צ- הרב מיכאל לסרי, הרב יעקב שיכנזי, הרב יגאל כהן.

יום חמישי: בוקר- הרב יעקב ישראל לוגסי, הרב אהרון ירכי ועוד רבנים.

אח"כ צ- הרב ברוך רוזנבלום, הרב אלחנן פרץ ועוד רבנים.

יום שישי: בוקר- הרב אופיר מלכה ועוד רבנים.

יום ראשון: בוקר- הרב ליאור גלזר, הרב יהודה יוספי ועוד רבנים.

יו"ט אחרון: 1:30 מנחה ואח"כ הרצאות מרבנים עד יציאת החג

בבני"ב החיד"א רח" יצחק הנשיא 22 אזור ג' *עזרת הנשים פתוח *ערבית ב- 8:30 בערך.

לא ניתנו מועדים לישראל אלא שיעסקו בהם בתורה.

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 נא לא לעיין בתפילה דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com



- א. חייב אדם להיות שמח ביום טוב, הוא ובני ביתו. וצריך לקנות לאשתו בגד או תכשיט, ולבניו ממתקים (ש"ע סי' תקכט ס"ז וכה"ח ס"ק טז).
- ב. כל המלאכות האסורות בשבת אסורות גם ביר"ט, אם אינן לצורך "אוכל נפש" (=אכילה) ולצורך יו"ט עצמו. (ולהלן כמה פרטים בזה) (ש"ע סי' תל"ה ס"א).
- ג. אוכל נפש שאינו מפיג את טעמו כלל אם יעשהו מאתמול, נכון שלא לעשותו ביר"ט, אלא לפני כן, ואם שכח נכון שיעשהו ביר"ט על"י שינוי אם אפשר. (ש"ע סי' תל"ה ס"א, חז"ע יו"ט עמ' ד). כגון: עוגה או קומפוט וכדו' (ילקו"י ח"ה עמ' תכג).
- ד. מותר לחתוך ביר"ט ירקות לסלט דק דק כדרך שמכינים ביום חול, וכן מותר לקצוץ ע"י מגרדת פירות וירקות וכדו', מותר לטחון אוכל במטחנת יד [לא חשמלית] לצורך אכילה באותו היום. (ש"ע תקד ס"ק י"ט כסופ) וכן מותר לקלף עם מקלף המיועד לכך (בכרך שלמך קפ סי"ז).
- ה. אסור לסחוט פירות למשקים שלהם אבל באופן שרוב המשקה הנסחט נבלע באוכל מותר (ילקו"י ח"ה עמ' תעג).
- ו. מותר לברור ביר"ט ביד – אפילו פסולת מתוך אוכל, אם הפסולת מועטה כדי שלא יצטרך לטרוח. (וכשבורר יכול לברור אפילו שלא לשימוש לאלתר אלא לאחר זמן (ילקו"י ח"ה עמ' תסא)) (אבל אם ברירת הפסולת מטריחה יותר, כגון: שהיא קטנה מאוד או שהיא מרובה על האוכל אסור, ויברור דווקא את האוכל (כבכל שבת) (ש"ע סי' תקו ס"ג).
- ז. אסור להצית אש ביר"ט בכל דרך שהיא, (כ"ש שאסור להשתמש במצית אלקטרוני או במצית בעל להבת גז, שבוה יש 2 איסורים: מבעיר ומכבה) ומותר להעביר אש מכל מקור אש (ש"ע תק"י ס"א משנ"צ ס"ק ז). אסור להדליק או לכבות את אור החשמל או כל מכשיר חשמלי אחר, ואסור לנהוג ברכב (ילקו"י עמ' תסח-טז).
- ח. אסור לכבות אש ביר"ט, ואפילו מקצת כיבוי (כגון: להנמיך את להבת הגז), אסור, אך מותר להנמיך את האש כדי שהתבשיל יתבשל טוב ולא ייחרך על"י החום הגבוה (שהוא צורך הבישול עצמו). אבל אם מצד התבשיל עצמו יכולה הלהבה להשאיר גדולה, אסור להנמיכה (יב"ח ח"א סי' לא). מותר לצלות על גחלים (לעשות "על האש") (ש"ע סי' תקז ס"ד וכה"ח).
- ט. אסור לחמם נר ולהדביקו לפמוט או לצלחת משום איסור ממרח (משנ"צ סי' תקיז/ס"ק יח).
- י. אסור לחמם מים ביר"ט לרחוץ כל גופו (אבל חלק מגופו מותר) (ש"ע ח"א סי' תקיז ס"ב).
- אבל במים קרים (מועדים כהלכה סי' כה ס"ד) או במים שנתחממו מערב יר"ט (ש"ע ס"ב) או במים שהתחממו מהשמש בדוד שמש ביר"ט (חז"ע יו"ט עמ' תא-מב סי"ב מעין טהרה עמ' קפו ס"ל) מותר לרחוץ בהם כל גופו (ש"ע ס"ב). ובבית מרחץ (מקוה) אין להתרחץ במים חמים בכל אופן (אפילו חלק מגופו). (ש"ע ס"ב, כה"ח ס"ק כה).
- יא. עצמות וקליפות אפילו ראויים למאכל בהמה [שמותרים לטלטול בשבת] אסור לטלטל ביום טוב, לכן יניח בצלחת איזה דבר מאכל ואח"כ ישים בתוכה את הקליפות וכו' (בכרך שלמך עמ' ריב ס"ג-ג-ה). מותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש כגון: אבן או ארנק שמונחים על פירות מלפני החג מותר לטלטלם כדי לקחת את הפירות שתחתיהם (ילקו"י עמ' תנט).
- יב. אסור לעשות ביום טוב שום דבר לצורך מחר כגון: להדיח כלים או לסדר את הבית בשעות אחר"צ המאוחרות (ש"ע סי' תקנ משנ"צ ס"ק א).
- יג. ביר"ט אסור למחוא כפים או לרקוד (כמו בשבת) (ש"ע סי' תקנד וסי' שלט ס"ג ומשנ"צ).
- יד. מותר להשתמש בתרופות מוכנות [כגון: כדורים, סירופ כשר לפסח] ביום טוב אפילו על מיחוש קל, חוץ ממשחה שאין למרוח ביר"ט (ילקו"י ד"ד עמ' קלה ס"ט).
- טו. אסור לדבר דיבורי חול ביר"ט היינו דברים שאסור לעשותם ביר"ט (ש"ע פ"כט ס"ס).

הלכות מוריד הטל

א. החל מתפילת מוסף של יו"ט ראשון של פסח מתחילים לומר "מוריד הטל" (ש"ע ח"א סי' קיד ס"א ומשנ"צ טז) והמנהג שהשליח ציבור אומר בקול רם בתוך שלושים יום לפסח כדי להזכיר לציבור לומר כן (שאלתי יוסף ט"ז עמ' ז). [כל הדינים כאן גם לאישה שטענה בתפילתה].

ב. אם טעה ואמר "מוריד הגשם" ונזכר:

☒ באמצע אותה ברכה חוזר ל"אתה גיבור לעולם".

☒ לאחר שאמר ה' בברכת "מחיה המתים" חותם "למדני חוקיך" וחוזר ל"אתה גיבור".

- ☒ לאחר שחתם "מחיה המתים" – חוזר לראש התפילה (ש"ע ס"ד, משנ"צ ס"ק כ).
- ג. החל ממוצאי יו"ט ראשון של פסח אומרים "ברכנו" במקום "ברך עלינו" (ש"ע קח/א).
- ד. אם טעה ואמר "ברך עלינו" אם נזכר:

☒ בתוך הברכה חוזר לראש הברכה.

☒ אחר "ברוך אתה ה' של מברך השנים יאמר "למדני חוקיך" וחוזר לתחילת הברכה.

☒ כל עוד שלא הגיע ל"יהיו רצון" האחרון חוזר ל"ברכנו" ואם הגיע ל"עושה שלום" אפילו לא עקר רגליו חוזר לראש התפילה (ש"ע סי' קח ס"ג ומשנ"צ ס"ק יז).

ה. אם הסתפק אם הזכיר "מוריד הטל" או "מוריד הגשם" וכן "ברכנו" או "ברך עלינו" הרי הוא בחזקת שהזכיר גשם וצריך לחזור אלא אם כן הוא אחרי 30 יום שחזקה שאמר כהוגן (ש"ע סי' קיד ס"ה, כה"ח ס"ק מט כ"ס ב"י).

ו. אם אמר 90 פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל" הרי אם יסתפק באיזה פעם אם אמר "מוריד הגשם" או "מוריד הטל" הרי הוא בחזקת שאמר נכון ואינו חוזר (ש"ע ס"ט).

הלכות ספירת העומר

א. מצוות עשה על כל אחד לספור ספירת העומר החל מליל טז בניסן עד גמר שבעה שבועות. ובזמן הזה שאין לנו קציצת העומר ולא קרבן העומר זוהי מצוה מדרבנן, זכר למקדש (ש"ע סי' תפט ס"א, כה"ח ס"ק ה) ולכן ראוי להשמיט מהנוסח של "לשם יחוד" שלפני הספירה את הנוסח: "הרינו באים לקיים מצות עשה כמו שכתוב בתורה" אלא יאמר: "הרינו באים לקיים מצות ספירת העומר כדי לעשות נחת רוח ליוצרנו וכו'" (ח"ד ח"ו סי' כט).

ב. נשים פטורות ממצות ספירת העומר, ואם רוצות תספורנה בלא ברכה (כה"ח ס"ק ט) וע"פ הסוד טוב שלא תספורנה אף בלא ברכה, ומצוה לחנך את הקטנים לספור (ילקו"י עמ' תטז-תז).

ג. לכתחילה זמנה בצאת הכוכבים, וכשאי אפשר יספרו בין השמשות (ש"ע ס"ב משנ"צ טס).

אבל קודם שקיעת החמה אין לספור (ואם ספר צריך לחזור בברכה בזמן!) (ש"ע טס, ילקו"י עמ' תכא) ואם לא ספר בתחילת הלילה יכול לספור עד עלות השחר (ש"ע ס"א).

ד. ראוי להקדים תפילת ערבית לפני הספירה (כה"ח ס"ק מג) מ"מ אם לא בטוח שיהיה לו מנין לערבית וחושש שמא ישכח יכול לספור קודם (פסח כהלכה סי' כא ס"ג) ואם יש לו מנין קבוע בשעה מאוחרת לא יקדים לספור ספירת העומר בצאת הכוכבים, אלא כשמתפלל ערבית בשעה המאוחרת (פסקי תשובות ס"ב).

ה. אסור להתחיל לאכול, לישון ולעשות מלאכה חצי שעה קודם שקיעת החמה, (אם התחיל לפני כן רשאי להמשיך) מ"מ מותר לאכול פחות מ-50 גר' לחם או עוגה (מזונות) וכן יותר מ-50 גר' תבשיל שאינו מ-5 מיני דגן, פירות ושתיה (חז"ע יו"ט עמ' רמה).

ומי שביקש מחברו להזכיר לו, רשאי לאכול יותר מ-50 גר' פת וכו' (תורה מועדים פ"ד ס"ג). אבל אם השומר גם אוכל עמו, טוב שימנה שומר אחר שאינו אוכל עמהם (ענין בל"ח וקהל ט"א ס"ג).

ו. צריך לספור ספירת העומר מעומד (ש"ע ס"א) ובדיעבד אם ספר מיושב יצא יד"ח (משנ"צ ס"ק ו) וזקן או חולה שהעמידה קשה להם רשאים לספור מיושב אף לכתחילה (ילקו"י עמ' תיח).

ז. רשאי אדם לספור ספירת העומר בכל לשון ובלבד שמבין את השפה, ולכן אם ספר בעברית ואינו מבין עברית כלל יחזור ויספור בשפה שמבין בלא ברכה (כה"ח ס"ק כ).

ח. מי ששכח לספור בלילה ונזכר ביום וספר בלי ברכה, ממשיך לספור בשאר הלילות בברכה (ש"ע ס"ז ומשנ"צ) לכן מנהג נכון לספור בבה"כ בשחרית בלא ברכה (ילקו"י עמ' תכד).

ט. אם לא ספר לילה ויום או טעה במספר בלילה ולא תיקן ביום, ולא נזכר עד הלילה השני אינו יכול לספור יותר בברכה (ש"ע ס"ז-ה, ילקו"י עמ' תכג) ואם אדם עלה כשליח ציבור לערבית אין לו לספור בברכה להוציא אחרים אלא יתן לאחר לברך (כה"ח ס"ק לא) ודין זה אף באדם נכבד (ק. ילקו"י סי' תפט ס"יט).

י. מי שמסופק אם ספר בלילה הקודם את המספר הנכון או לא וביום לא נזכר, בכל זאת, יוכל לספור מכאן ולהבא בברכה (ילקו"י עמ' תכד, ש"ע סי' תפט ס"ח).

המנהג שבבית הכנסת השליח ציבור וסופר ואח"כ הקהל מברכים וסופרים. טוב שכל אחד יאמר בתחילת ימי הספירה פעם אחת: "אני מכון שבכל לילה מלילות הספירה לא לצאת ידי חובת הספירה של העומר מפי שליח הציבור או אדם אחר אלא רק כשאברך ואספור בעצמי".

מ"מ אם לא אמר את הנוסח הנ"ל ושליח הציבור הקדימו וברך וספר יכולים הקהל לברך ולספור (שכל נוסח זה הוא לכתחילה כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים) (חז"ע יו"ט עמ' רכה-רלג).